

**EUROPEAN
REFORMS
BULLETIN
2021 No 3**

The title is presented in a bold, sans-serif font, stacked in four lines. The text is white, set against a blue background that features a pattern of yellow stars, reminiscent of the European Union flag. The stars are of varying sizes and are scattered across the blue background, creating a textured effect behind the text.

European Reforms Bulletin

2021

scientific peer-reviewed journal

No. 3

Founded and edited by Centre for European Reforms Studies, a.s.b.l. Grand Duchy of Luxembourg (Registre de commerce et des sociétés, Luxembourg, F 10.340, siège social: L-1541 Luxembourg, 36, boulevard de la Fraternité).

Tel.: +352661261668

email: bulletin@email.lu

http://cers.eu.pn/bulletin.html

Editorial board: Yeskov S. (D.Sc., Assoc. Prof., Luxembourg, editor-in-chief), Zaiets O. (PhD, Assoc. Prof., Luxembourg, deputy editor), Dymarskii Ia. (D.Sc., Prof., Russian Federation), Kaluzhnyi R. (D.Sc., Prof., Ukraine), Karchevskiy N. (D.Sc., Prof., Ukraine), Korystin O. (D.Sc., Prof., Ukraine), Kretova A. (PhD, Russian Federation), Nedodaeva N. (D.Sc., Prof., Israel), Rozovskiy B. (D.Sc., Prof., Ukraine), Zablodska I. (D.Sc., Prof., Ukraine), Zaiets H. (PhD, Ukraine).

European Reforms Bulletin is an international, multilingual (English, Ukrainian, Russian), scholarly, peer-reviewed journal, which aims to publish the highest quality research material, both practical and theoretical, and appeal to a wide audience. It is an official bulletin of the Centre for European Reforms Studies and is published 4 times a year (quarterly). It includes articles related to legal and economic issues of reforms in European Union and Europe-oriented countries, including efficiency and experience of these reforms, comparative studies on all disciplines of law, cross-disciplinary legal and economic studies, and also educational issues. It welcomes manuscripts from all over the world, in particular from countries which made European choice recently. It accepts articles from professional academics, researchers, experts, practitioners and PhD students.

Responsibility for the accuracy of bibliographic citations, quotations, data, facts, private names, enterprises, organizations, institutions and government bodies titles, geographical locations etc. lies entirely with authors. All the articles are published in author's edition. Authors must accept full responsibility for the factual accuracy of the data presented and should obtain any authorization necessary for publication. The editorial board and the Centre for European Reforms Studies do not always share the views and thoughts expressed in the articles.

The editorial board reserves the right to refuse any material for publication and advises that authors should retain copies of submitted manuscripts and correspondence as material cannot be returned. Final decision about acceptance or rejection rests with the editor-in-chief and editorial board. By submitting an article for publication author declares that the submitted work is original and not being considered elsewhere for publication and has not been published before.

Recommended for publication by the Centre for European Reforms Studies (protocol of the general meeting No. 09 30.09.2021)

Table of contents

Bakhchevan E.F. Ontology of the Category "Means of Self-Defence" in the Environment of Comprehensive Law Enforcement Forces	2
Balaiaants B.A. System of Corruption Relations as a Component of the Infrastructure of Organized Crime	7
Belenok V.P. Promising ways of prevent threats or violence against law enforcement officers	11
Bondar V.V. Legislative News in the Protection of Human Rights by Law Enforcement Bodies of Ukraine	17
Dmytrenko N. Characteristics of Criminal Offenses Committed by Servicemen	21
Dumansky R.V. Current Problems During the Performance of Official Policies of Ukraine	24
Harat M. Guilt of Legal Entities in Administrative Law: Theoretical Problems of Conceptualization	28
Ivanova M.M. Legal Regulation of the Institution of Adoption in Ukraine	34
Izbash K.S. National Police of Ukraine as a Subject of Ensuring Public Security and Public Order	42
Krasilovska O.Yu. Current Issues Regarding the Recognition, Loss and Deprivation of Refugee Status or Person in Need of Additional Protection	47
Lysenko A., Lysenko I. Information Support of Operative-Search Activity on Struggle Against Criminal Offenses in the Field of Production and Sale of Alcoholic Beverages	50
Lysenko A., Vintsuk V., Tkachov M. Determinants of Criminal Offenses, Provided for by art. 213 of the Criminal Code of Ukraine	56
Merkulova V.O., Gritenko O.A. Life imprisonment: problems of criminal legislation of Ukraine	63
Nedilko Ya. Tactical Features of Conducting a Search in the Investigation of Cybercrimes	73
Novikov M.M. Theoretical, Applied and International Principles Regarding the Content of the Labor Agreement in the Mechanism of the Legal Regulation of Labor Relations in Ukraine	78
Novikova M.N. Impact of Transhumanism on the Content of Personal Non-Property Rights	82
Savelieva I. Some Aspects of the Criminalization and Investigation of Rape	88
Sirko V.S. Administrative and Legal Status of a Volunteer Organization	94
Smirnova V. Certain Issues of Participation of a Witness in Criminal Proceedings	98
Tarasenko V.E., Kisenko V.P. Powers of the subjects of criminal proceedings in matters of preparation and conduct of investigative (search) actions	102
Vatashchuk Yu.V. Object of Criminal Offense Provided by art. 368-4 of the Criminal Code of Ukraine	106
Vdovichenko O.M. Protection of Public Order Local Government Bodies: on the Formation of Local Police	111
Veselova L.Yu., Zaporozhets A.M. Principles of Activity of Authorized Subdivisions (authorized persons) in the Field of Prevention of Corruption During Interaction with Whistleblowers	116
Zaiets O.M., Kononenko Yu. S. The use of video analytics systems by law enforcement agencies of Ukraine in ensuring public safety and order	120

IMPACT OF TRANSHUMANISM ON THE CONTENT OF PERSONAL NON-PROPERTY RIGHTS

Novikova Mariia,

Associate Professor at the Department of Professional and Specialized Disciplines
Kherson Faculty of Odessa State University of Internal Affairs, Ukraine
e-mail: novikovamariia1222@gmail.com

Abstract. The article considers the impact of the ideas of transhumanism on the content of personal non-property rights. It is established that the development of science and technology determines the development of new views on the value and importance of human life and health. Ideas of making changes in human body in order to improve it were called transhumanism. Transhumanism positively affects the quality of human life, but it also changes the attitude toward human rights. Hence the need for a system of proper legal regulation that brings together the various branches of national law.

Personal non-property rights occupy the leading place in the object of civil law relations. Human somatic rights constitute their important part. Their formation and development is influenced by the ideas of transhumanism as a philosophical trend. Somatic rights determine a person's ability to dispose of his or her own body. Influenced by transhumanist ideas, somatic rights are expanding and modernizing. Technical progress gradually gives more and more opportunities to "restore" or "fundamentally reconstruct" the human body, to influence the human psyche. The system of somatic rights includes: reproductive rights; rights to death; sexual rights; right to change sex; right to dispose of organs and tissues; right to cloning; right to use drugs and psychotropic substances; right to virtual modeling. These rights ensure the freedom of the individual, but at the same time can make a person the object of offenses.

The article focuses on the fact that the state is tasked to protect the somatic rights of the individual. The sphere of somatic rights is not subject to state influence, but requires protection. The author considers civil law norms to be an important instrument for the protection of somatic rights. They unite dispositive legal instruments of legal regulation which enable full protection of somatic rights.

Keywords: transhumanism, personal non-property rights, human somatic rights.

Постановка проблеми та її актуальність. Важливу роль у формуванні галузі цивільного права відіграють об'єкти правовідносин, оскільки вони у своїй сукупності формують розуміння її суті та напрямків розвитку. Відповідно до ст. 177 ЦК України важливою складовою об'єкта цивільних правовідносин є нематеріальні блага, до складу яких входять особисті немайнові права людини. На нашу думку, вирази «нематеріальні блага» або «особисті немайнові права людини» представляють собою юридичний конструкт, зміст якого зазнає постійних видозмін у відповідності до розвитку сучасного суспільства. Водночас, розвиток суспільства тісно пов'язаний з формуванням філософських концепцій, які мають вагомий вплив на формування філософії права та напрями його розвитку. Неможливо відкидати вплив ідей гуманізму чи людиноцентризму, на формування сучасної правової теорії. Відповідно, нові течії філософської думки, які формують сучасний зміст поняття «особисті немайнові права людини», вимагають наукового обґрунтування. Однією з таких течій є трансгуманізм, як результат розвитку наукових технологій та платформа для синтезу нових поглядів на можливості людини, її розуму та тіла. Реалізація означеної концепції створює нові відносини, які, у свою чергу, потребують належного правового регулювання, адже стосуються життя, здоров'я людини та її самоідентифікації. Відповідно, науковий інтерес представляє вплив ідей трансгуманізму на формування змісту немайнових прав людини як важливої складової об'єкта цивільних правовідносин.

Аналіз останніх джерел та публікацій. Вивчення сутності трансгуманізму та його впливу на формування сучасних уявлень про об'єкт правовідносин знайшло своє відбиття у роботах зарубіжних та вітчизняних науковців. Зокрема, В. Воценка, О. Барабаша, С. Бреннера, І. Городиського, М. Ковалю, Д. Колодіна, С. Ліллей, Ю. Мартинюка, Т. Михайлиної, С. Монтойо, А. Поліщука, А. Портера, О. Радутного, Н. Терлецької, Л. Улашкевича, Дж. Хакслі, А. Хамільтона та інших. Однак, означені дослідження не містять системного аналізу у контексті впливу ідей трансгуманізму на розвиток структури немайнових прав людини.

Метою даної статті є визначення сутності впливу ідей трансгуманізму на розвиток уявлення про особисті немайнові права людини в структурі об'єкта цивільних правовідносин.

Виклад основного матеріалу. Сучасні напрями розвитку науки та техніки дають численні можливості для бурхливої уяви. Прогнози розвитку суспільства та людини вражають сміливими лозунгами та пропозиціями з боку учених та пересічних спостережників наукового прогресу. Не дивно, що науковці передчувають активні зміни у соціальні та правовій сферах, оскільки не дивлячись на провокаційність ідей щодо технологічної зміни людської подоби та їх численних противників, вони набувають все більшої популярності. Наразі означені ідеї сформувалися у певний світогляд, що поєднує раціоналістичні ідеї, в основу яких покладені зміни у бутті людини через покращення її тіла, розуму та психіки за допомогою біотехнологій (трансгуманізм) [1, с. 8].

Вперше термін «трансгуманізм» був введений у 1957 році біологом та засновником ЮНЕСКО Дж. Хакслі. На сьогоднішній день Трансгуманістичний рух охоплює велику кількість течій, в основі яких лежать ідеї подовження людського життя як традиційними методами, так і застосуванням інноваційних технологій (генна інженерія, наномедицина, кріоніка тощо). Стаття 1 Трансгуманістичної декларації на сайті Humanity Plus (всесвітньої неурядової організації трансгуманістів) визначає, що людство буває знаходиться під сильним впливом науки та технологій, що дає можливість розширення людського потенціалу за рахунок припинення старіння, усунення когнітивних недоліків, страждань та прив'язаності до планети Земля [2].

У той же час, хоча стрімкий розвиток сучасних біомедичних технологій сприяє порятунку від передчасної смерті, багатьох серйозних хвороб, він поступово стає джерелом етичних, філософських і правових проблем, оскільки починає необмежено втручатися в людську природу. Отже, і технології зачіпають особисті немайнові права людини, а саме категорію соматичних прав.

Соматичні права людини представляють собою унікальний феномен правової сфери, що характеризує можливість вільної самореалізації людини як соціобіодуховної істоти, її розвитку. Вони потребують надійних та ефективних гарантій з боку держави. Відповідно, визначення і подолання колізій у діючому законодавстві щодо захисту та забезпечення соматичних прав формує самостійну систему гарантій їх реалізації. Окреслене виступає завданням не тільки юридичної науки або філософії, але й стає нагальною потребою суспільно-правової практики [3, с.40]. Особливо це стосується можливостей застосування засобів правового захисту (цивільного, кримінального, адміністративного).

Серед широкого загалу і на сторінках наукових видань останнім часом все частіше висловлюються припущення, що розвиток нових глобальних технологій, біоінженерії, нанотехнологій можуть призвести до того, що вид *homo sapiens*, який існував протягом десятків тисяч років, може вже найближчим часом зазнати принципових змін. Не лише зовнішня організація життя людини, а і її біологічна організація, психофізіологічні функції будуть змінені. Цим визначається нагальна потреба у філософсько-правових й загально-теоретичних дослідженнях тілесних, соматичних передумов людського існування у світі, дослідженні змісту, сутності й напрямку розвитку соматичних прав людини [4, с. 42].

У юридичну науку термін «соматичні права людини» ввів В.І. Крусс, який визнавав за людиною право самостійно розпоряджатися своїм тілом: здійснювати його «модернізацію», «реставрацію» і навіть «фундаментальну реконструкцію», змінювати функціональні можливості організму і розширювати їх техніко-агрегатними або медикаментозними засобами. На думку В.І. Крусса, до цих прав можна віднести право на смерть, зміну статі, гомосексуальні контакти, трансплантацію органів, вживання наркотиків або психотропних засобів, право на штучне репродуктування, стерилізацію, аборт і на клонування, а потім - і на віртуальне моделювання в сенсі повного затвердження (дублювання) себе в неметричній формі об'єктивного існування [3, с. 44-46].

Науковці наголошують на тому, що такі права мають суто особистий характер, та пропонують їх визначити як «соматичні» права. Термін "соматичні" походить від давньогрецького слова "сома" - тіло, в самому загальному вигляді визначаючи "соматичний" як пов'язаний з тілом, тілесний, часто використовується в першу чергу в біологічній і медичній науках. Під соматичними правами у вузькоюридичному сенсі слід розуміти визнану суспільством і державою можливість певної поведінки, що виражається в повноваженнях по розпорядженню людиною своїм тілом [5, с.64].

Зміст соматичних прав зводиться (за М.О. Лавриком) до того, що особа має:

— право на смерть. Реалізація такого права, наголошує М.О. Лаврик, здійснюється у формі суїциду та евтаназії, що за своєю суттю не має сенсу в його виділенні як права. З чим і ми погоджуємось, оскільки перша категорія — самогубство, а друга категорія — вбивство, де вони мають загальний припис закону — заборонено. Право на смерть — право, яке не має суто правового характеру, а є більш суб'єктивно оціночним правом, а не об'єктивно оціночним, тобто суб'єктивним правом;

— право людини щодо її органів і тканин. Таке право, у більшості випадків, виявляється через презумпцію особи на розпорядження своїми органами і тканинами як за життя, так і після смерті —

відносно долі свого тіла, через заповідальний відказ чи покладення на спадкоємця інших обов'язків у заповіті [6]. Щодо останнього, то зміст такого права відноситься до фантомних прав, тобто прав, за якими неіснуючий суб'єкт права є носієм певних правомочностей у випадках, встановлених законом. Так, після смерті, відповідно до ч. 4 ст. 289 ЦК України, навіть у фактично померлої особи є право розпоряджатися своїми органами та іншими анатомічними матеріалами тіла науковим, медичним або навчальним закладам. Якщо сказати іншими словами, то існуючий суб'єкт має право у майбутньому, на підставі зафіксованого у встановленому порядку заповідального розпорядження (ст. 1233 ЦК України) [7], розпоряджатися собою у статусі вже об'єкта. Тобто після смерті особа набуває правового режиму особливого об'єкта цивільних прав і з цього моменту в неіснуючого суб'єкта права на підставі минулих повноважень, які набули чинності з моменту смерті та діють на підставі заповіту, є право розпорядження щодо долі свого тіла. А медичні та інші установи, на підставі цих повноважень, мають право на законних підставах відділити від тіла органи та інші анатомічні матеріали для цілей, що обумовлені їхньою метою та інтересами;

— сексуальні права людини. Зазначені права для позитивного права є новими та, як правило, визначаються через призму заборонених сексуальних дій особи чи інших осіб відносно певної особи та через суспільно-моральну оцінку суспільства;

— репродуктивні права людини. Ці права виявляються через зміст прав особи на материнство (ст. 49 СК України) та батьківство (ст. 50 СК України) [8]. Причому зміст такого права має як позитивний характер (право на материнство та батьківство, право на профілактику та лікування безпліддя, право на штучне запліднення, право на донорство та збереження репродуктивних клітин, право на штучне запліднення й імплантацію ембріона, право на використання методу сурогатного материнства), так і негативний характер (штучне переривання вагітності, стерилізація, контрацепція) або зовсім має заборону (клонування людини). Відносно останнього, така заборона продиктована Законом України «Про заборону репродуктивного клонування людини» [9] та відповідно до Додаткового протоколу до Конвенції про захист прав людини та людської гідності щодо застосування біології та медицини, який стосується заборони клонування людей [10], що набув чинності для України у 2006 р.

Цікавим є той факт, що особа, яка була клонована при народженні, набуває таких самих прав, як і особа, народжена у звичайний для нас спосіб. Різниця є лише в обсязі таких прав, тобто прав, які за своєю суттю не властиві у їх природному виникненні відносно цієї особи (наприклад, така особа не набуває права на батьківське ім'я тощо). Слід зазначити, що дії інших осіб, які клонували особу, хоча і підпадають під кримінальну відповідальність, проте за такою особою все одно резервуються суб'єктивні права, оскільки вона не винна у тому, що появилася на світ у такий спосіб;

— право на зміну статі, тобто зміну статі з чоловічої на жіночу та навпаки [6]. Правовою основою реалізації такого права є ст. 51 Основ законодавства України про охорону здоров'я [60]. Фактичною підставою для даного права при його визнанні є захворювання транссексуалізму, а юридичною — право на зміну (корекцію) статевої належності. Слід зазначити, що зі зміною статі особа набуває ті права, які властиві лише певній статі, тобто чоловікові чи жінці, інші права або припиняються, або продовжують існувати у залежності від природних властивостей таких прав. Причому права, які припинилися, можуть мати характер резервованих та поновлюваних, але за умов, якщо особа поверне назад свій природний статевий стан;

— право на вживання наркотиків і психотропних речовин [6]. За загально-соціальним своїм спрямуванням таке право є забороненим, але межа заборони та дозволу міститься у Законі України «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори» [11] та в Постанові Кабінету Міністрів України № 770 від 6 травня 2000 р. «Про затвердження переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів» [12]. Тобто якщо речовини за своєю суттю є наркотичним чи психотропним засобом, проте вищенаведені нормативно-правові акти нічого про них не кажуть, то такі речовини дозволені законом, а отже, і право на них є, а особа має право на використання такого права. Щодо останнього, то певною мірою казати, що це право у його класичному розумінні, не можна, оскільки ці дії є аморальні для суспільства. Іншою стороною є те, що таке право підпадає під презумпцію — дозволено все, що не заборонено законом. А за своєю природою таке право є більш суб'єктивно оціночним правом, ніж об'єктивно оціночним;

— право на віртуальне моделювання, в сенсі повного затвердження (дублювання) себе в неметричній формі об'єктивного існування [6, с. 43].

Аналізуючи роботу В.І. Крусса [3, с. 40-46] положення про «неметричну форму» є не дуже зрозумілим, але, мабуть, це стосується питання клонування особистості. Таке право в законодавстві України практично відсутнє, лише існує як пріоритетний напрямок розвитку держави стосовно штучного інтелекту, що за таких обставин презумується як легальне та охоронюване право, саме як об'єкт авторського права (комп'ютерна програма) та/або

об'єкт патентного права (винахід) — останнє можливе лише з поєднанням комп'ютерної програми, в основі якої є складний програмний алгоритм (штучний інтелект).

Незважаючи на відсутність закріплення за багатьма соматичними правами статусу загальновизнаних, міжнародне співробітництво у сфері суспільних відносин, в яких реалізуються тілесні домагання людини, має місце. В якості прикладів варто привести Загальну декларацію про геном людини та права людини 1997 р., Декларацію про генетичних даних людини 2003 р., Конвенцію про захист прав людини та людської гідності у зв'язку із застосуванням біології та медицини: Конвенція про права людини та біомедицину 1996 р. і Додаткові протоколи до неї (1998 р., 2002 р.).

Величезну роль у формулюванні та визнання репродуктивних прав зіграла Міжнародна конференція з народонаселення і розвитку (Каїр, 1994 р.). Положення документів даної конференції були деталізовані в ході роботи Європейського Форуму народонаселення, проведеного в Женеві в січні 2004 р. в ознаменування 10-річчя з моменту проведення Каїрської конференції.

Соматичні права людини в якості суб'єктивних прав на конституційному рівні докладно закріплюються не так часто. О. М. Нестерова зазначає, що правова регламентація людської тілесності досить міцно вкоренилися й у цілому ряді текстів різних конституцій. В якості окремих прикладів вчена називає: право на повагу інтимного життя (Конституція Андори), право дитини на повагу сексуальної недоторканності (Конституція Бельгії), право одружуватися і засновувати сім'ю (Конституція Боснії і Герцеговини), право на вільне прийняття рішення про народження дітей (Конституція Македонії). Жодна з нині діючих конституцій не містить право на зміну статі, право на смерть.

Найбільш лаконічні категорії щодо людської тілесності містять конституції Румунії і Туреччини. Частина 2 статті 26 Конституції Румунії «Інтимна, сімейна і приватне життя» встановлює, що фізична особа має право розташовувати собою, якщо цим не порушуються права і свободи інших осіб, громадський порядок або добрі звичаї. Стаття 17 Конституції Турецької Республіки встановлює, що фізична цілісність особистості не повинна бути порушена, окрім як у зв'язку з медичною необхідністю і у випадках, встановлених законом [13, с. 97-98].

Щодо прав людини у відношенні їх органів і тканин звернемося до законодавства Німеччини та Швейцарії. Відповідно до ч. 26 ст. 74 Конституції Німеччини конкуруюча законодавча компетенція поширюється на регулювання трансплантації органів і тканин. У відповідності зі статтею 119а Конституції Швейцарії «трансплантаційної медицини» частиною 1 держава видає припис в галузі трансплантації органів, тканин і клітин, піклується при цьому про охорону людської гідності, особистості та здоров'я; згідно ч.2 встановлює критерії для справедливого розподілу органів; ч. 3 встановлює, що пожертвування людських органів, тканин і клітин безоплатно, торгівля людськими органами забороняється.

Реалізація репродуктивних прав негативного характеру в ряді держав (наприклад, у формах абортів) наштовхується на конституційні обмеження. Відповідно до ч.1 ст. 15 Конституції Словаччини та ч. 1 ст. 6 Конституції Чехії людське життя гідна охорони ще до народження. Право на життя ненародженої закріплено і Конституцією Ірландії [13, с. 98-99].

Правове оформлення соматичних прав людини в Україні перебуває на початковому етапі свого розвитку, в окремих випадках має превентивний характер, і фактично зводиться до заборони (евтаназія, репродуктивне клонування). Стосовно інших соматичних прав можливо констатувати або нерегульованість на законодавчому рівні (наприклад терапевтичне клонування), або недостатній рівень ефективності чинної законодавчої регламентації (щодо репродуктивних прав, трансплантації тощо), що потребує вдосконалення.

Розвиток законодавства у сфері здійснення соматичних прав людини повинен здійснюватися комплексно, з урахуванням останніх тенденцій розвитку національної правової системи. Соматичні права людини пов'язані із декількома сегментами правового регулювання суспільних відносин — із конституційною сферою прав та свобод людини, механізмом їх захисту, кримінально-правовою, цивільно-правовими та сімейно-правовими засадами регулювання особистих немайнових прав. Найбільш ґрунтовної та повної правової регламентації соматичні права набувають в рамках медичного права, розвиток та становлення якого є однією із визначальних нових тенденцій формування вітчизняної правової системи. Саме в рамках медичного права здійснюється становлення таких новітніх правових інститутів, пов'язаних із реалізацією соматичних прав, як законодавче забезпечення біоетики, трансплантації, репродуктивних технологій, генної інженерії.

Як нами вже пропонувалося вище, законодавча регламентація соматичних прав повинна відбуватися і на рівні прийняття програмних нормативно-правових актів (концепцій) і на рівні розробки та прийняття кодифікованого нормативно-правового акту про біоетику (він може бути прийнятий у формі Кодексу, Закону, Основ законодавства). Так, вже не перший рік вчені, що займаються проблематикою біоетики та права,

наполягають на необхідності розробки та прийняти в Україні Закону «Про біоетику та юридичні гарантії її забезпечення в Україні», який би закріпив належний понятійний апарат відповідно до міжнародно-правових стандартів у сфері охорони здоров'я, враховуючи вітчизняні наукові та законодавчі напрацювання, принципи біоетики, біоетичні особливості державної політики у сфері охорони здоров'я [14, с.46].

Правовий розвиток соматичних прав включає також розробку та внесення окремих законодавчих пропозицій з досліджуваних питань (наприклад, до парламенту внесені законопроекти в сфері охорони репродуктивних прав, законопроект щодо суррогатного материнства, окремі законодавчі пропозиції щодо вдосконалення законодавства про трансплантацію тощо). Отже, позитивним було б прийняття спеціальних законів («Про репродуктивні права», «Про генну інженерію» та ін.) та вдосконалення чинного законодавства, що регламентує окремі види соматичних прав. Окрім того, слід активізувати законотворчий пошук у напрямку можливого правового регулювання найбільш суспільно резонансних соматичних прав, які на сьогоднішній день заборонені (евтаназія, репродуктивне клонування).

Висновки. Формування концепції соматичних прав людини базується на тезі, що вирішення основних дискусійних питань етичного спрямування щодо реалізації або обмеження прав, які пов'язані із можливостями людини самостійно розпоряджатися своїм тілом, здійснювати його «модернізацію», «реставрацію» і навіть «фундаментальну реконструкцію», змінювати функціональні можливості організму й розширювати їх техніко-агрегатними або медикаментозними засобами, повинно стати основним підґрунтям його законодавчої регламентації. При цьому слід враховувати, що широка та ґрунтовна суспільна дискусія щодо меж та змісту правового регулювання та конкретних перспектив розвитку законодавства у сфері реалізації соматичних прав людини, повинна враховувати досягнення філософської думки, базуватися на відповідних засадах та принципах біоетики, яку слід визнати основною підвалиною такого розвитку.

References:

1. Ulashkevych L. A. (2018) Maibutnie prav liudyny cherez pryzmu transhumanizmu. *Molodyi vchenyi*. 2018. № 10 (62). P. 7-10. (In Ukrainian).
2. Transhumanist Declaration. URL: <https://humanituplus.org/>
3. Kruss V.Y. (2000) Lychnostnye («somatycheskiye») prava cheloveka v konstitutsyonnom y fylosofsko-pravovom yzmerenyy: k postanovke problemy. *Hosudarstvo y pravo*. 2000. № 10. P. 44-48. (In Russian)
4. Povalii S. (2011) Bioetychni aspekty pravovoho rozvytku somatychnykh prav liudyny. *Visnyk Zaporizkoho natsionalnoho universytetu*. 2011. № 2. P. 40-46. (In Ukrainian).
5. Shavtsova A. V. (2011) *Pravo prav cheloveka: otvetu na voprosu*. 3-e yzd., pererab. y dop. Mynsk: Tetra-Systems. 2011. 256 p. (In Russian)
6. Lavryk M. A. (2005) K teoryi somatycheskykh prav cheloveka. *Sybyrskiy yurydycheskiy vestnyk*. 2005. № 3. URL: <http://law.edu.ru/doc/document.asp?docID=1229707> (In Russian)
7. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 16.01.2003 roku. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (In Ukrainian).
8. Simeinyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy: № 2947-III vid 10.01.2002r. URL: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1011.21.25&nobreak=1>. (In Ukrainian).
9. Pro zaboronu reproduktyvnoho klonuvannya liudyny : Zakon Ukrainy: № 2231-IV vid 14.12.2004 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2231-IV#Text> (In Ukrainian).
10. Dodatkovyi protokol do Konventsii pro zaxyst prav i hidnosti liudyny shchodo zastosuvannya dosiahnen biolohii ta medytsyny, stosovno zaborony klonuvannya liudskykh istot (ETS N 168). *Mizhnarodnyi dokument Rady Yevropy* vid 12.01.1998 № 168 URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=994_526. (In Ukrainian).
11. Pro narkotychni zasoby, psyxotropni rechovyny i prekursori: Zakon Ukrainy: № 60/95-VR vid 15.02.1995 r. URL: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1086.56.5&nobreak=1>. (In Ukrainian).
12. Pro zatverdzhennia pereliku narkotychnykh zasobiv, psyxotropnykh rechovyn i prekursoriv: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy: № 770 vid 06.05.2000r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/770-2000-%D0%BF#Text> (In Ukrainian).
13. Nesterova E.M. (2014) Lychnostnye (somatycheskiye) prava v sisteme prav cheloveka: dys. kand. yuryd. nauk: 12.00.01. Moskva, 2014. 197 p. URL: <https://www.twirpx.com/file/1566054/> (In Russian)
14. Seniuta I. Bioetychnie zakonodavstvo Ukrainy: perspektyvy stanovlennia ta rozvytku. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriya yurydychna*. 2006. Vyp. 42. P. 42–49 (In Ukrainian).

Влияние концепции трансгуманизма на содержание личных неимущественных прав

Новикова Мария Николаевна, e-mail: novikovamariia1222@gmail.com

Херсонский факультет Одесского государственного университета внутренних дел, г. Херсон, Украина.

Аннотация. В статье рассматривается влияние идей трансгуманизма на содержание личных неимущественных прав.

Установлено, что развитие науки и техники обуславливает развитие новых взглядов на ценность и важность жизни и здоровья человека. Идеи внесения изменений в человеческий организм с целью его улучшения получили название трансгуманизма. Трансгуманизм позитивно влияет на качество человеческой жизни, но он меняет отношение к правам человека. Отсюда возникает необходимость создания системы надлежащего правового регулирования, которое объединяет различные отрасли национального права.

В объекте гражданско-правовых отношений личные неимущественные права занимают ведущее место. Важную их часть составляют соматические права человека. На их формирование и развитие влияют идеи трансгуманизма как философского течения. Соматические права определяют возможность человека распоряжаться собственным телом. Под влиянием трансгуманистических идей соматические права расширяются и модернизируются. Технический прогресс постепенно дает все больше возможностей «реставрировать» или «фундаментально реконструировать» человеческое тело, повлиять на психику человека. К системе соматических прав отнесены: репродуктивные права; права на смерть; сексуальные права; право на изменение пола; право на распоряжение органами и тканями; право на клонирование; право на употребление наркотиков и психотропных веществ; право на виртуальное моделирование. Данные права обеспечивают свободу личности, но одновременно могут сделать человека объектом правонарушений.

В статье акцентируется внимание на том, что перед государством ставится задача защиты соматических прав человека. Сфера соматических прав не подлежит государственному влиянию, но требует защиты. Важным инструментом защиты соматических прав автор считает гражданско-правовые нормы. Они объединяют диспозитивные юридические инструменты правового регулирования, которые дают возможность полноценной защиты соматических прав.

Ключевые слова: трансгуманизм, личные неимущественные права, соматические права человека.

Centre for European Reforms Studies a.s.b.l.
(Grand Duchy of Luxembourg)

European Reforms Bulletin

scientific peer-reviewed journal

2021
No. 3

Passed for printing 28.09.2021. Appearance 30.09.2021.
Typeface Times New Roman. Circulation 100 copies.

Design, computer page positioning, layout: **Centre for European Reforms Studies, a.s.b.l. Grand Duchy of Luxembourg**
All the articles are published in author's edition. Publishing institution: **Centre for European Reforms Studies, a.s.b.l. Grand Duchy of Luxembourg** (Registre de commerce et des sociétés, Luxembourg, F 10.340, siège social: L-1541 Luxembourg, 36, boulevard de la Fraternité),
+352661261668, email: bulletin@email.lu, <http://cers.eu.pn/bulletin.html>